

Vaardigheid: Zelfsturing

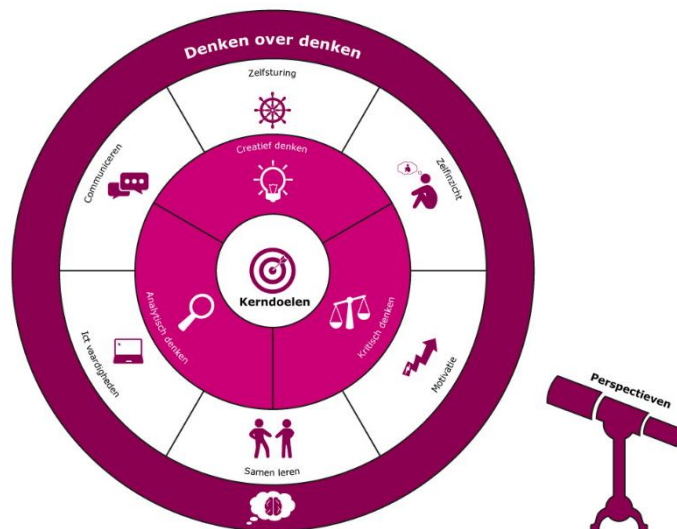

Inhoud

Kader voor ontwikkeling	1
Toelichting en theorie	2
Pedagogische vaardigheden	2
Randvoorwaarden.....	2
Aanpak	2
Algemeen	2
Suggesties voor aanpak.....	3
Leestips voor de leerkracht.....	3

KADER VOOR ONTWIKKELING

Alle leerlingen hebben in aanleg veel talenten op allerlei gebieden. Dit geldt ook voor hoogbegaafde leerlingen. Talent alleen is echter niet genoeg. Het moet ook ontwikkeld worden. Alleen kennis opnemen is daarvoor niet voldoende. Minstens zo belangrijk is het aanleren van vaardigheden, zodat leerlingen zelf tools in handen hebben om hun leerproces vorm te geven en uiteindelijk hun weg te vinden in de maatschappij van de 21^e eeuw. Een brede ontwikkeling is belangrijk. Om die te stimuleren binnen het onderwijs heeft het SLO het Kader voor ontwikkeling opgesteld. Het model voor dit kader zie je hiernaast. Dit is opgebouwd vanuit de kern: de kerndoelen. Van daaruit wordt de inhoud van de leerstof vormgegeven. De manier waarop kinderen met deze leerstof aan de slag gaan, komt terug in de cirkels daaromheen. De eerste (roze) cirkel geeft weer op welke manieren kinderen over de leerstof na kunnen denken: dit zijn de denkvaardigheden. Alle manieren zijn daarin even belangrijk. Vervolgens geven de onderdelen uit de witte cirkel weer welke vaardigheden leerlingen nodig hebben om optimaal te kunnen leren en later in de maatschappij te kunnen leven. Bij elke (denk)vaardigheid horen doelen die als leerlijn in ParnasSys zijn ingevoerd. Deze doelen gelden voor alle bouwen en zijn daarom identiek ingevoerd voor de onderbouw, middenbouw en de bovenbouw, met per doel de afkorting OB, MB en BB ervoor. Het is een bewuste keuze om dezelfde doelen per bouw in te voeren. De **manier** waarop en de mate waarin een leerling het doel beheerst is per bouw namelijk anders. Per (denk)vaardigheid is er een handelingssuggestie toegevoegd met daarin suggesties voor de leerkracht om de brede ontwikkeling bij de leerlingen te kunnen stimuleren. Deze zijn te vinden onder 'bronnen' en kunnen input vormen om in de praktijk aan de slag te gaan.

slo | Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling

www.talentstimuleren.nl

TOELICHTING EN THEORIE

Bij de vaardigheid 'zelfsturing' leren leerlingen om de verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces en voor een verzorgd resultaat. Daarbij hoort het stellen van haalbare doelen en het werken volgens een zelfgemaakt plan. De leerlingen leren daarnaast om op tijd om hulp te vragen als ze er zelf niet uitkomen. Ze focussen op hun doel en stellen hun plannen bij als dat nodig is.

PEDAGOGISCHE VAARDIGHEDEN

Laat als leerkracht in je doen en laten zien dat je zelf de vaardigheden van zelfsturing oefent en dit bij leerlingen aanmoedigt. Concreet kun je dat op de volgende manieren doen:

- Stel duidelijke eisen aan verzorgdheid van het werk en houd je leerlingen daaraan. Natuurlijk zorg je ook zelf dat je werk(plek) er verzorgd uitziet.
- Denk na voor je iets doet en laat dit aan de leerlingen blijken door je handelen aan te kondigen en de reden of het doel aan te geven. Stimuleer leerlingen na te denken voor ze doen door ze daarvoor even tijd te geven (tot drie tellen bijvoorbeeld).
- Werk planmatig en maak dit inzichtelijk voor de leerlingen. Maak bijvoorbeeld een dagplanning op het bord en laat leerlingen verwoorden welke stappen ze moeten nemen om een taak goed af te ronden.

RANDVOORWAARDEN

Klassenmanagement

Zorg dat voor leerlingen duidelijk is wat er van ze wordt verwacht wat betreft werkverzorging en werkhouding. Maak afspraken over wat de leerlingen mogen doen als ze hulp nodig hebben. Hoe duidelijker dit voor de leerlingen is, hoe makkelijker ze taakgericht aan het werk kunnen blijven. Zorg daarnaast voor rust tijdens het zelfstandig werken. Stoor leerlingen zo min mogelijk in hun werk.

AANPAK

ALGEMEEN

Zelfsturingsvaardigheden oefenen door opdrachten en vragen:

- Laat leerlingen bij complexere opdrachten een plan van aanpak maken met daarin concreet wat ze wanneer gaan doen en wat ze daarvoor nodig hebben. Evalueer regelmatig of het lukt zich aan het plan te houden. Het is niet erg als dit niet altijd lukt. Laat de leerlingen dan hun plan aanpassen.
- Schenk aandacht aan verschillende leer- en werkstrategieën. Een leerstrategie is de manier waarop een leerling het leren aanpakt. Daarbij horen de stappen die hij zet om het leerdoel te bereiken, zoals het onderscheiden van hoofd- en bijzaken, verbanden leggen tussen bestaande en nieuwe kennis en het gebruiken van voorbeelden om dingen te onthouden. Een werkstrategie is de manier waarop een leerling een taak aanpakt, bijvoorbeeld planmatig en met aandacht voor structuur. Aandacht voor leerstrategieën kun je als volgt realiseren:
 - Laat zelf zien hoe je iets kunt aanpakken wat je wilt leren. Vraag leerlingen regelmatig hoe ze hun leerdoel hebben bereikt (welke leerstrategie gebruikten ze?). Doel is dat kinderen leer- en werkstrategieën bij zichzelf gaan herkennen en ze tijdens lastige momenten bewust in kunnen zetten.
 - Om de leerlingen te helpen inzicht te krijgen in verschillende leer- en werkstrategieën kun je ook een papier ophangen en die steeds aanvullen met verschillende strategieën.
 - Laat leerlingen ook eens bewust vast lopen met een opdracht, dan beseffen ze waarom leer- en werkstrategieën nodig zijn en hoe je ze kunt inzetten.

Acadin

Op www.acadin.nl vind je een digitale leeromgeving voor talentvolle leerlingen (25% best presterende leerlingen, inclusief hoogbegaafde leerlingen). Acadin helpt leerkrachten deze kinderen te prikkelen met leerstof waar ze hun tanden in kunnen zetten, maar ook met korte opdrachten voor de laatste 10 minuten van de les. De doelen van deze lessen zijn gekoppeld aan dezelfde doelen als de leerlijnen van het kader voor ontwikkeling.

SUGGESTIES VOOR AANPAK

checklist (groep 1 t/m 8)

Met deze opdracht leren kinderen zelf na te denken wat de eisen van een taak zijn en leren ze zichzelf te controleren. Zo houden ze overzicht en grip op de taak.

Zo werkt het:

- Geef de leerling een papier. Kies of je het voor structureert met bijvoorbeeld twee kolommen of dat je de structuur aan de leerling overlaat.
- Geef de leerling een taak (kan van alles zijn).
- De leerling maakt voordat hij begint zelf een checklist. Wanneer ben ik tevreden met mijn taak, wat mag ik niet vergeten?
- Vervolgens gaat de leerling aan de slag met de taak.
- Telkens als de leerling een onderdeel van de checklist gedaan heeft, kan hij dat afstrepen.
- Bespreek als de taak af is met de leerling welk effect de checklist had tijdens het werken aan de taak.

LEESTIPS VOOR DE LEERKRACHT

Boek 'Effectiever leren met leerstrategieën' / auteur: Pieterneel Dijkstra / ISBN: 9789089535269 / Prijs: 16,50 EURO / geschikt voor de onder-, midden- en bovenbouw
Pieterneel Dijkstra behandelt in dit boek per hoofdstuk een leerstrategie en geeft praktische tips waarmee je leerlingen kunt helpen zich deze eigen te maken en te gebruiken. Het gaat in op allerlei leerstrategieën die voor elke leerling nuttig zijn.

Boek 'Executieve functies in de klas; maak leren sterk' / auteur: Marcel van de Wiel / ISBN: 9789463170093 / Prijs: 22,50 EURO / geschikt voor de onder-, midden- en bovenbouw

Dit boek gaat helemaal over executieve functies bij kinderen. Executieve functies zijn functies die helpen om taken overzichtelijk en gestructureerd aan te pakken en geconcentreerd te werken. Dit boek geeft een theoretische basis over dit onderwerp, maar ook concrete suggesties over het toepassen van de theorie in de klas en bij individuele leerlingen.

